

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Aneks do <i>Informatora o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej w Formule 2023</i> obowiązujący w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język białoruski – poziom podstawowy i rozszerzony; część ustna
<i>Termin egzaminu:</i>	Termin główny – maj 2023 r i 2024 r. Termin dodatkowy – czerwiec 2023 i 2024 r. Termin poprawkowy – sierpień 2023 i 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	13 czerwca 2022 r. (aktualizacja: 26 sierpnia 2022 r.)

Na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw¹ w **Informatorze o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023**² wprowadza się następujące zmiany.

	1	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		Cały dokument	Zmiana podstawy przeprowadzania egzaminu

1. W roku 2023 oraz 2024 egzamin maturalny z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej w Formule 2023 jest przeprowadzany na podstawie **wymagań egzaminacyjnych** określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.³, zwanych dalej „wymaganiami egzaminacyjnymi”.
2. Wymagania egzaminacyjne są podane poniżej.

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
 1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej.
 2. Pogłębianie znajomości historii narodowej lub etnicznej.
 3. Pogłębianie wiedzy z zakresu kultury narodowej lub etnicznej.
 4. Kształtowanie świadomego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
- II. Kształcenie językowe.
 1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
 2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
 3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.
 4. Zdobycie funkcjonalnej wiedzy na temat wybranych zagadnień z zakresu gramatyki.
 5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych, w tym z osobami z trudnościami w komunikowaniu się.
 6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia i pisanie zgodnego z zasadami poprawności językowej.

¹ Dz.U. 2022, poz. 1116.

² Dokument jest dostępny pod adresem:

[http://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_bialoruski.p](http://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_bialoruski.pdf)

³ Dz.U. 2022, poz. 1246.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.
2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.
3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.
4. Kształtowanie świadomego uczestnictwa w kulturze.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
2. Doskonalenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów.
3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
4. Doskonalenie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych.
5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.
6. Tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji, również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none">1) analizuje różne wzorce postaw społecznych, narodowych, obywatelskich, obyczajowych, kulturowych, moralnych, religijnych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych;4) wykazuje korzyści wynikające z wzajemnego przenikania się kultur.	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none">1) rozpoznaje w tekstach kultury problemy religijne, społeczne, polityczne związane z życiem mniejszości narodowej lub etnicznej;2) rozumie relacje międzykulturowe w Polsce.

II. Kształcenie językowe.	
1. Gramatyka. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) odmienia części mowy; 2) wskazuje różnice między nieodmiennymi częściami mowy; 3) wskazuje funkcje składniowe wyrazów użytych w zdaniu; 4) analizuje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, rozpoznaje równoważniki zdań; 5) rozpoznaje znaczenie akcentu wyrazowego. 	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.
2. Zróżnicowanie języka. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście; 2) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny; 3) rozpoznaje funkcję języka w tekście; 4) dostrzega zróżnicowanie słownictwa rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy); 5) rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście; 6) rozpoznaje różne odmiany języka, np. potoczny, gwarowy, literacki, dialekt. 	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto rozpoznaje i wskazuje wybrane cechy języka ojczystego/etnicznego; sytuuje język ojczysty/etniczny na tle innych języków używanych w Europie.
3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego; 2) dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez internet); 3) świadomie korzysta z zasobów internetu, w tym multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron 	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: <ol style="list-style-type: none"> 1) rozróżnia i omawia na wybranych przykładach funkcje języka – poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (tworzenie wypowiedzi i stosowanie języka w aktach komunikacji) oraz społeczną (jednoczenie grupy i budowanie tożsamości zbiorowej – regionalnej, środowiskowej, narodowej).

<p>internetowych twórców; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich wartość, przestrzega praw bezpieczeństwa w sieci;</p> <p>4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p> <p>5) rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu;</p> <p>6) rozróżnia pojęcia błędu językowego i innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi; rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;</p> <p>7) czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.</p>	
<p>4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:</p>	
<p>1) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, nazywa zastosowane w nim środki językowe i określa ich funkcje w tekście;</p> <p>2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości;</p> <p>3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia);</p> <p>4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), również w sieci internet, uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>

<ul style="list-style-type: none"> 5) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia); 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście; 7) rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; 8) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym, ekspresywnym i impresywnym; 9) rozpoznaje manipulację językową; 10) odróżnia opinię od faktu; 11) rozpoznaje gatunki publicystyczne, prasowe, radiowe i telewizyjne. 	
<p>5. Ortografia i interpunkcja. Zdający:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>
<p>III. Kształcenie literackie i kulturowe.</p>	
<p>1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej lub etnicznej; 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy; 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje; 5) korzysta z informacji zawartych w encyklopediach i słownikach w formie książkowej i elektronicznej; 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska; 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków); 2) wskazuje teksty wzorcowe dla utworów będących parafrazami, parodiami i tawestacjami; 3) dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworu literackiego; 4) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich; 5) w interpretacji eseju i felietonu wykorzystuje wiedzę o ich cechach gatunkowych.

<p>7) rozpoznaje podstawowe motywy (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, inne) oraz ich funkcje w utworze;</p> <p>8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);</p> <p>9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;</p> <p>10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.</p>	
<p>2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:</p>	
<p>1) interpretuje dzieła sztuki;</p> <p>2) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>
<p>IV. Tworzenie wypowiedzi.</p>	
<p>1. Mówienie. Zdający:</p>	
<p>1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);</p> <p>3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania);</p> <p>4) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) rozróżnia normę językową wzorcową i użytkową.</p>

2. Pisanie. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none">1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej, w tym celu posługuje się też technologią informacyjno-technologiczną;3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);4) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);5) opracowuje redakcyjnie własny tekst (dokonuje przeróbek, uzupełnień, transformacji, skrótów, eliminuje przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi);6) wykonuje różne działania na tekście cudzym (np. streszcza, parafrazuje, sporządza konspekt, cytuje, sporządza przypisy);7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto adjustuje na poziomie elementarnym tekst pisany i dokonuje jego korekty.

	2	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		9	Zmiana listy lektur obowiązkowych

1. Lista lektur obowiązkowych na egzaminie maturalnym w 2023 oraz 2024 roku.

Poziom podstawowy

Францыск Скарына, *Прадмова да ўсёй Бібліі*;
Ян Баршчэўскі, *Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях (Плачка, выбраныя фрагменты)*;
Канстанцін Вераніцын, *Тарас на Парнасе*;
Кастусь Каліноўскі, *Пісьмы з-пад шыбеніцы; Мужыцкая праўда № 1*;
Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, *Пінская шляхта*;
Францішак Багушэвіч, *Прадмова да Дудкі беларускай; Калыханка*, выбраныя вершы;
Змітрок Бядуля, *На каляды к сыну; Пяць лыжак заціркі*;
Цётка, *Шануйце роднае слова*;
Максім Багдановіч, *Апокрыф; Хто мы такія; Санет*, выбраныя вершы;
Максім Гарэцкі, *Рускі; Стары прафесар*;
Янка Купала, *Курган; Незалежнасць, Явар і каліна, Спадчына*, выбраныя вершы;
Якуб Колас, *Новая зямля, Што яны страцілі*;
Кузьма Чорны, *Макаркавых Волька*;
Наталля Арсеннева, *Малітва*, выбраныя вершы;
Ларыса Геніюш, *Маці мая сялянская*, выбраныя вершы;
Янка Брыль, *Галя, Маці*;
Ян Скрыган, *Слепата*;
Іван Шамякін, *Дзеці настаўніцы*;
Іван Мележ, *Людзі на балоце* (фрагмент *Сватаўство*);
Барыс Сачанка, *Чаравікі-туфелькі, Дарога праз лес*;
Уладзімір Караткевіч, *Зямля пад белымі крыламі* (фрагмент раздзела *Зялёны шум*, фрагмент *Людзі зямлі беларускай*), *Дзікае паляванне караля Стаха* (фрагмент *Расказ легенды пра караля Стаха*); *На Беларусі Бог жыве*, выбраныя вершы;
Ніл Гілевіч, *Каб людзьмі між людзей пачувацца*;
Сакрат Яновіч, *Гасцінец, Прыгожай, Бацькаў гней, Вёха – багіня ганьбы*;
Яўгенія Янішчыц, *Ты пакліч мяне. Пазаві...*, выбраныя вершы;
Аляксей Дудараў, *Вечар* (фрагменты з дзеі першай);
Васіль Быкаў, *Аблава, Калі хочацца жыць*;
Алесь Барскі, *Беластоцкі край; Я сын зямлі беластоцкай..., Селянін, як тварэц...*, выбраныя вершы;
Святлана Алексіевіч, *Чарнобыльская малітва* (фрагмент *Самотны чалавечы голас*);
Барыс Пятровіч, *Спачатку была цемра* (фрагмент 1 раздзела часткі другой);
Ігар Бабкоў, *Хвілінка* (фрагмент 6-га раздзела часткі *Паветраны шар*).

2. Uczeń może również odwołać się do innych lektur zamieszczonych w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023*

Poziom podstawowy

Максім Танк, *Рукі маці*, выбраныя вершы;
Віктар Швед, *Беласточчына*, выбраныя вершы;
Уладзімір Някляеў, *Праводзіла з дому*, выбраныя вершы;
Віктар Шніп, *Жыццё, нібыта нітка Арыядны...*, выбраныя вершы.

Poziom rozszerzony

Максім Багдановіч, *За сто лет*;
Максім Гарэцкі, *Фантазія*;
Якуб Колас, *У палескай глушы* (фрагмент *XVI частка*);
Янка Купала, *Тутэйшыя*;
Рыгор Барадулін, *Жыццё і паэзія*;
Сакрат Яновіч, *Пад знакам Арла ў Пагоні* (фрагмент *30. Эліты*);
Ларыса Геніюш, *Сповідзь*;
Надзея Артымовіч, *Ёсць тое...*, выбраныя вершы;
Алесь Разанаў, *Sumus ne simus*, выбраныя вершы;
Вольга Рымша, *Рэквіем*;
Уладзімір Арлоў, *Незалежнасць – гэта...*;
Барыс Пятровіч, *Трызненні* (фрагмент *Шчасце быць – 1*).

Inne teksty kultury do wyboru

„Niwa” – tygodnik mniejszości białoruskiej w Polsce, wydawany w języku białoruskim w Białymstoku.

Telewizja Bielsat – filmy dokumentalne, historyczne, programy informacyjne, reportaże, muzyka.

Programy realizowane przez Radio Racja.

Programy realizowane przez Polskie Radio Białystok „Pad znakam Pahoni”.

Tydzień białoruski – cotygodniowy magazyn telewizyjny TVP Białystok dla mniejszości białoruskiej.

Słownik Białoruskich Artystów (Слоўнік Беларускіх Мастакоў) wydawany przez Muzeum i Ośrodek Kultury Białoruskiej w Hajnówce.

	3	Nr strony/stron w <i>Informatorze</i>	Zakres zmiany
		37–196	Anulowane zadania w części testowej egzaminu

Z powodu niezgodności treści zadania z wymaganiami egzaminacyjnymi anuluje się następujące zadania:

1. Zadanie 20. (s. 97–98)

	4	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		137	Liczba punktów możliwych do zdobycia w części pisemnej egzaminu na poziomie rozszerzonym

W roku 2023 i 2024 w części pisemnej z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej na poziomie rozszerzonym zadaniem zdających będzie tylko napisanie wypracowania. Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów.

	5	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		154–176	Anulowane zadania w części pierwszej egzaminu na poziomie rozszerzonym – <i>Test</i>

Z powodu rezygnacji w roku 2023 i 2024 z testu na poziomie rozszerzonym anuluje się zadania w części pierwszej egzaminu.